

Sammanfattning

En arbetstagare har under sin anställningstid hos arbetsgivaren, som driver verksamhet med personlig assistans, bl.a. startat och registrerat ett handelsbolag, genom handelsbolaget utfört visst uppdrag åt en kommun och ingått avtal om vård av en arbetsgivarens kunder. Fråga om arbetstagaren åsidosatt sin lojalitetsplikt enligt gällande kollektivavtal och därmed är skyldig att utge allmänt skadestånd till sin tidigare arbetsgivare.

ARBETSDOMSTOLENDOM
2010-05-26
StockholmDom nr 42/10
Mål nr B 10/09**KLAGANDE**Svensk Assistans och Handikappservice AB, 556509-4421, Box 1078,
171 27 SolnaOmbud: jur. kand. Andreas Joo, Advokatfirman ATHENA AB,
Kungsholms torg 1, 112 21 Stockholm**MOTPART**

A.H. i Norrköping

Ombud: jur. kand. Christian Wahlström, Advokatfirman Glimstedt
Norrköping KB, Box 1234, 600 42 Norrköping**SAKEN**

skadestånd p.g.a. kollektivavtalsbrott

ÖVERKLAGAD DOMNorrköpings tingsrätts dom den 18 december 2008 i mål nr T 175-06,
T 189-06 och T 1669-07

Tingsrättens dom, se bilaga.

Arbetsdomstolen har den 21 april 2009 meddelat prövningstillstånd såvitt avser frågan huruvida A.H. är skyldig att betala allmänt skadestånd till Svensk Assistans och Handikappservice AB (bolaget) på grund av kollektivavtalsbrott.

Bolaget har yrkat att Arbetsdomstolen, med ändring av tingsrättens dom, ska förplikta A.H. att till bolaget utge allmänt skadestånd med 75 000 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen på 50 000 kr från den 1 februari 2006 och på 25 000 kr från den 20 mars 2007 till dess betalning sker. Bolaget har vidare yrkat ersättning för sina rättegångskostnader vid tingsrätten.

A.H. har bestritt ändringsyrkandena. Hon har vitsordat 500 kr som skäligt skadeståndsbelopp. Sättet att beräkna räntan har vitsordats.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader i Arbetsdomstolen.

Arbetsdomstolen har, med stöd av 4 kap. 15 § andra stycket arbetstvistlagen, avgjort målet utan huvudförhandling.

På båda parternas begäran har ljud- och bildupptagning av förhör under sanningsförsäkran med A.G. samt vittnesförhören med L.P. och L.B. vid tingsrätten spelats upp. Därutöver har, på bolagets begäran, ljud- och bildupptagning av vittnesförhöret med O.S. och, på A.H:s begäran, ljud- och

bildupptagning från förhör under sanningsförsäkran med henne själv och F.N. vid tingsrätten spelats upp.

Som grund för och utveckling av talan har parterna anfört i allt väsentligt detsamma som är antecknat i tingsrättens dom i den del som är föremål för Arbetsdomstolens prövning.

Domskäl

Tvisten

Tvisten i Arbetsdomstolen gäller om A.H. har brutit mot den lojalitetsplikt som finns reglerad i det kollektivavtal hon och bolaget varit bundna av.

Bolaget har sammanfattningsvis gjort gällande att A.H. brutit mot den lojalitetsplikt som åvilat henne enligt kollektivavtalet då hon

1. i maj 2005 registrerat ett handelsbolag, Bråvikens assistans och handikappservice Handelsbolag (BAH),
2. genom BAH bedrivit ekonomisk verksamhet som konkurrerat med bolaget genom att BAH åtagit sig och utfört uppdrag för Norrköpings kommun,
3. marknadsfört BAH:s verksamhet gentemot L.P.,
4. genom BAH bedrivit ekonomisk verksamhet som konkurrerat med bolaget genom att BAH i juli 2005 ingått avtal om vård av bolagets kund K.P.,
5. brutit i sin rapporteringsskyldighet, och
6. till BAH röjt och – genom BAH – nyttjat uppgifter om bolagets kundregister och det antal assistanstimmar som K.P. hade beviljats av Försäkringskassan.

A.H. har häremot invänt att hon under sin anställningstid hos bolaget inte har bedrivit någon med bolaget konkurrerande verksamhet och att hon inte heller i något annat avseende har åsidosatt sin lojalitetsplikt enligt kollektivavtalet.

Allmänt om lojalitetskravet i ett anställningsförhållande

Utmärkande för ett anställningsförhållande anses vara bl.a. att arbetstagaren ska vara lojal mot arbetsgivaren. Lojalitetskravet ingår som ett led i anställningsavtalet. Ett grundläggande krav är att arbetstagaren inte får skada arbetsgivaren. Vilka krav på lojalitet som är rimliga att ställa måste av naturliga skäl variera beroende på bl.a. förhållandena inom branschen, den aktuella verksamhetens beskaffenhet, arbetsuppgifternas art, arbetstagarens ställning i företaget och om arbetstagaren på något sätt äventyrat arbetsgivarens kundrelationer (se AD 1993 nr 18 och däri gjorda hänvisningar).

Som Arbetsdomstolen i ett flertal domar tidigare har uttalat bryter en anställd i allmänhet på ett allvarligt sätt mot kravet på lojalitet om han eller hon under sin anställningstid bedriver en med arbetsgivaren konkurrerande verksamhet som är ägnad att tillfoga arbetsgivaren en inte obetydlig skada eller som eljest sker under sådana omständigheter att den bör uppfattas som illojal (se

t.ex. AD 1998 nr 80 och 2009 nr 38). Redan planer på sådan verksamhet kan under vissa omständigheter utgöra brott mot lojalitetskravet (se t.ex. AD 1993 nr 12).

Liksom i avtalsförhållanden i allmänhet får det i anställningsförhållanden anses föreligga en generell skyldighet att i viss utsträckning upplysa medkontrahenten om viktiga förhållanden. Upplysningsplikten kan anses följa av det allmänna lojalitetskravet på att fullgöra en arbetsinsats som tillgodoser arbetsgivarens intressen. Upplysningsplikten beror på vilka arbetsuppgifter arbetstagaren anförtrotts (se AD 2003 nr 21).

Regleringen i det aktuella kollektivavtalet

Mellan Föreningen Vårdföretagarna och Svenska Kommunalarbetareförbundet gäller kollektivavtal, Anställningsvillkor för anställning som personlig assistent. Bolaget är genom medlemskap i arbetsgivarorganisationen bundet av avtalet. A.H. var anställd som personlig assistent hos bolaget och medlem i Svenska Kommunalarbetareförbundet och därmed också bunden av avtalet.

I kollektivavtalets § 2 med rubriken Allmänna förhållningsregler anges bl.a. följande.

Mom 1 Förtroende och tystnadsplikt

Förhållandet mellan arbetsgivare och assistent grundar sig på ömsesidig lojalitet och ömsesidigt förtroende. Assistent ska under sin anställning, likväl som efter anställningens upphörande, iakttaga diskretion rörande arbetsgivarens verksamhet/brukarens angelägenheter samt iakttaga tystnadsplikt beträffande uppgifter om enskilda personer som assistenten till följd av sin anställning erhållit kännedom om och vars yppande kan vålla skada för enskild person eller närstående.

Mom 3 Konkurrerande verksamhet

Assistent får ej utföra arbete eller direkt eller indirekt bedriva ekonomisk verksamhet som konkurrerar med arbetsgivarens.

Arbetsdomstolen delar i huvudsak tingsrättens bedömning att annat inte framgår av de åberopade bestämmelserna i kollektivavtalet än att de innebär detsamma som i allmänhet följer av lojalitetsplikten i ett anställningsförhållande. När det gäller bestämmelsen om förtroende och tystnadsplikt, § 2 Mom 1, finns det dock anledning att notera att bestämmelsen även reglerar att assistenten, dvs. arbetstagaren, ska iaktta viss angiven diskretion även efter anställningens upphörande.

Har A.H. brutit mot lojalitetsplikten i kollektivavtalet?

Registreringen av BAH och avtalet med Norrköpings kommun

Bolaget har gjort gällande att A.H. har agerat illojalt mot bolaget när hon, under sin anställningstid hos bolaget, *dels* registrerat BAH i syfte att bl.a. överta K.P. som kund, *dels* – genom BAH – åtagit sig och utfört uppdrag för Norrköpings kommun och därigenom bedrivit med bolaget konkurrerande verksamhet.

Parterna är överens om att BAH, vari A.H. var delägare, registrerades den 11 maj 2005, dvs. vid en tidpunkt när hon fortfarande var anställd hos bolaget. Det är också ostridigt att BAH, under A.H:s anställningstid hos bolaget, bedrivit viss verksamhet med korttidsavlastning på uppdrag av Norrköpings kommun. A.H. har emellertid bestritt att hon genom registreringen av BAH och BAH:s uppdrag för Norrköpings kommun brutit mot lojalitetsplikten. Hon har förnekat att handelsbolaget registrerades i syfte att bedriva med arbetsgivaren konkurrerande verksamhet. Hon har även bestritt att den verksamhet som BAH bedrev enligt avtal med Norrköpings kommun var konkurrerande med bolagets verksamhet.

Arbetsdomstolen prövar först frågan om den verksamhet som BAH utförde åt Norrköpings kommun kan anses ha varit konkurrerande med bolagets verksamhet.

Genom L.B:s uppgifter står det klart att BAH:s avtal med Norrköpings kommun genom socialkontoret i Åby avsåg en insats enligt socialtjänstlagen. L.B. har berättat att kommunen i det aktuella fallet gjorde bedömningen att en insats i form av kontaktfamilj inte var en framkomlig väg och att kommunen, inom ramen för en insats inom socialtjänstlagen, behövde hitta en annan lösning såvitt avsåg avlastning för individen och att det var bakgrunden till avtalet med BAH. F.N. har vidare berättat att uppdraget omfattade 16 timmars avlastning per vecka avseende den aktuella personen och inbegrep införskaffande av en lokal för ändamålet.

När det gäller att bedöma vilken verksamhet som bolaget bedrev är utredningen, enligt Arbetsdomstolens mening, bristfällig. Bolaget har endast lämnat en mycket allmän beskrivning av sin verksamhet. Av A.G:s uppgifter, vilka Arbetsdomstolen i och för sig inte finner anledning att ifrågasätta, framgår att bolaget tillhandahåller tjänster för personlig assistans till funktionshindrade personer med varierande diagnoser. Som Arbetsdomstolen har uppfattat det avser den typen av tjänster insatser enligt lagen (1993:387) om stöd och service åt vissa funktionshindrade (LSS). Enligt A.G. tillhörde ledsagningsuppdrag inte bolagets huvudsakliga verksamhetsinriktning, men bolaget hade på förfrågan kunnat utföra det uppdrag som BAH utförde för Norrköpings kommun. Det är utrett att det uppdrag som BAH fick av Norrköpings kommun inte avsåg en insats i form av personlig assistans enligt LSS. Någon närmare beskrivning av vilka förutsättningar BAH hade att åta sig uppdraget från Norrköpings kommun har inte lämnats.

I avsaknad av närmare utredning, på sätt som angivits ovan, instämmer Arbetsdomstolen i tingsrättens bedömning att bolaget inte har visat att den verksamhet som bedrevs av BAH på uppdrag av Norrköpings kommun, var konkurrerande med bolagets. Enligt Arbetsdomstolens mening är det därmed

inte visat att A.H. skulle ha brutit mot sin lojalitetsplikt i kollektivavtalet genom att – genom BAH – bedriva den aktuella verksamheten.

Arbetsdomstolens ställningstagande innebär att inte heller registreringen av handelsbolaget, i syfte att bedriva den ovan angivna verksamheten, kan anses ha utgjort ett brott mot lojalitetsplikten.

Bolaget har, som redovisats ovan, därutöver gjort gällande att registreringen av BAH skett i syfte att överta vården av K.P. Arbetsdomstolen gör i den delen följande bedömning.

Någon annan verksamhet, än den ovan angivna, har inte bedrivits av BAH förrän den 1 september 2005 när BAH övertog vården av K.P. Avtalet mellan BAH och K.P., genom gode mannen L.P., tecknades ostridigt den 28 juli 2005. Det hade då förflutit cirka två och en halv månad sedan registreringen av BAH. I enlighet med vad som kommer att framgå i det följande finner Arbetsdomstolen det inte visat att det var A.H. som tog initiativ till BAH:s avtal om vård av K.P., utan att initiativet i stället kommit från L.P.

Mot den angivna bakgrunden är det, enligt Arbetsdomstolens mening, inte styrkt att A.H. startat och registrerat BAH i syfte att ta över vården av K.P. Arbetsdomstolens slutsats är alltså att A.H. inte kan anses ha gjort sig skyldig till lojalitetsbrott genom registreringen av BAH.

Marknadsföring av BAH

Bolaget har gjort gällande att A.H. agerat illojalt genom att hon under sin anställningstid hos bolaget, gentemot L.P., har marknadsfört BAH:s verksamhet utan arbetsgivarens vetskap. Enligt bolaget har marknadsföringen bestått i att A.H. och F.N. dels berättat för L.P. om den nystartade verksamheten i BAH, dels uppgett att de inte skulle kunna ta hand om vården av K.P. framöver då de skulle avsluta sina anställningar hos bolaget och i stället ägna sig åt verksamheten i BAH.

A.H. har bestritt att hon under sin anställningstid skulle ha marknadsfört verksamheten i BAH mot L.P. A.H. har uppgett att det inte var hon som vände sig till L.P. i frågan utan att det var L.P. som övertalade henne och F.N. att BAH skulle åta sig uppdraget att vårda K.P. Dessa uppgifter stöds av vad F.N. och L.P. samstämmt uppgett. De har berättat att det var L.P. som tog initiativet till att BAH skulle ta över vården av K.P. och att så skedde först efter upprepade förfrågningar från L.P:s sida.

Arbetsdomstolen finner alltså inget stöd i utredningen för bolagets påstående att A.H. skulle ha marknadsfört BAH:s verksamhet mot L.P. Att A.H. för L.P. berättat om verksamheten i BAH och att hon hade funderingar på att sluta sin anställning hos bolaget kan inte i sig betecknas som ett brott mot lojalitetsplikten. Utredningen talar inte ens för att hon gjort detta i syfte att ta över K.P. som kund.

Arbetsdomstolen finner alltså inte styrkt att A.H. under sin anställningstid hos bolaget marknadsfört BAH:s verksamhet mot L.P.

Avtalet om vård av K.P. och rapporteringsskyldigheten

Bolaget har gjort gällande att A.H. under sin anställningstid hos bolaget agerat illojalt och bedrivit med bolaget konkurrerande verksamhet, när hon – genom BAH – den 28 juli 2005 ingick ett avtal om att överta vården av bolagets kund K.P. Bolaget har även gjort gällande att A.H., när hon fick reda på att arbetsgivaren skulle komma att förlora K.P. som kund, haft en skyldighet att rapportera detta till bolaget och att hon genom att inte göra det också agerat illojalt.

Bolaget har anfört följande. A.H. har haft en särskild förtroendeställning hos bolaget som gruppleadare. Hon anställdes uteslutande för att vårda K.P. och vården bedrevs på en ort långt ifrån bolagets huvudkontor. Bolaget hade helt att förlita sig på A.H:s rapportering av information. Dessutom lät bolaget L.P. befullmäktiga A.H. så att hon fick fullständig behörighet och befogenhet avseende uppdraget att vårda K.P.

A.H. har bestritt att hon agerat illojalt när BAH tecknade avtalet i fråga eftersom avtalet avsåg verksamhet som startade först efter det att hennes anställning upphört. Hon har bl.a. anfört att L.P. inte kunde säga upp avtalet med bolaget förrän det förelåg ett annat avtal med en annan vårdgivare, att uppsägningstiden var en månad och att dessa omständigheter ledde till att avtalet ingicks innan A.H. slutat sin anställning hos bolaget. A.H. har även bestritt att hon brutit mot någon rapporteringsskyldighet och anfört följande. Hon fick kännedom om att bolaget skulle förlora K.P. som kund först när BAH tecknade avtalet med L.P., dvs. den 28 juli 2005. Hennes arbetsgivare fick direkt därefter kännedom om uppsägningen av K.P:s vårdavtal. L.P. lämnade nämligen ett meddelande till bolaget, då hon inte fick någon direkt kontakt med någon företrädare för bolaget, om att K.P. hade tecknat avtal med en annan vårdgivare. Därmed fanns inte något ytterligare att rapportera från A.H:s sida. Hon har även bestritt att hon haft en sådan ställning som inneburit särskilda skyldigheter i förhållande till arbetsgivaren.

Arbetsdomstolen gör följande bedömning.

Det är ostridigt att BAH, genom bl.a. A.H., den 28 juli 2005 skriftligen ingick ett avtal med K.P., genom L.P., om att från och med den 1 september 2005 överta vården av honom och att A.H. när avtalet ingicks fortfarande var anställd hos bolaget. Syftet med avtalet har alltså varit att BAH skulle ta över arbetsgivarens dåvarande kund K.P., vilket också blev fallet. Även om själva uppdraget att vårda K.P. inte påbörjades förrän efter det att A.H:s anställning hos bolaget hade upphört får agerandet, att genom BAH ingå avtalet med arbetsgivarens kund, enligt Arbetsdomstolens mening, anses ha varit ägnat att orsaka arbetsgivaren skada och får därmed betraktas som i hög grad illojalt (jfr AD 2006 nr 49).

Det är vidare ostridigt att det den 28 juli 2005, då avtalet mellan BAH och K.P. tecknades, stod klart för A.H. att L.P. skulle säga upp avtalet med bolaget till upphörande den 31 augusti 2005 och att A.H. själv inte vidtog någon åtgärd för att informera sin arbetsgivare om det ingångna avtalet eller den förväntade uppsägningen. Det får även, enligt Arbetsdomstolens mening, anses utrett att A.H. dessförinnan kände till L.P:s överväganden att säga upp avtalet med bolaget och att L.P. sökte efter alternativa vårdgivare och att A.H. inte heller med anledning därav informerade sin arbetsgivare om att det förelåg risk för att bolaget skulle förlora sin kund. I målet har inte förebringats någon utredning om bolagets rutiner vid uppsägning av avtal från brukarnas sida. Det är vidare oklart om A.H. haft några instruktioner om hur hon skulle agera i en sådan situation. Enligt Arbetsdomstolens mening får dock A.H., som gruppleddare för vården av K.P., anses haft en sådan ställning i bolaget att det får anses ha ålegat henne att vidarebefordra alla väsentliga förändringar i verksamheten såvitt avsåg K.P. (jfr AD 2003 nr 21). A.H. har dock inte redovisat vare sig att L.P. övervägde att säga upp avtalet om vården av K.P. eller att denne ingått ett vårdavtal med BAH. Arbetsdomstolen har redan funnit att A.H. brutit mot lojalitetsplikten genom att vid den aktuella tidpunkten, genom BAH, ingå vårdavtalet i fråga. Det har förelegat ett särskilt intresse för bolaget att dessförinnan, innan det var klart att BAH skulle överta kunden, få kännedom om att kunden övervägde att lämna bolaget. Arbetsdomstolen finner att A.H. genom att inte lämna den informationen till sin arbetsgivare, får anses ha brustit i sin rapporteringsskyldighet.

Till skillnad mot vad tingsrätten funnit är Arbetsdomstolens sammanfattande bedömning i denna del att A.H. åsidosatt sin lojalitetsplikt enligt kollektivavtalet genom att hon, under sin anställningstid hos bolaget, dels brustit i sin rapporteringsskyldighet, dels – via BAH – ingått avtalet om vård av K.P. Att bolaget inte förmått visa att bolaget som en följd av detta orsakats en konkret ekonomisk skada förändrar inte i sig den bedömningen.

Röjande och nyttjande av uppgifter

Enligt bolaget har A.H. därutöver brutit mot lojalitetsplikten genom att utan samtycke från bolaget, såväl under som efter sin anställningstid hos bolaget, till BAH röja och – genom BAH – nyttja uppgifter om bolagets kundregister och det antal assistanstimmar som K.P. beviljats av Försäkringskassan. A.H. har bestritt påståendena.

När det gäller påståendet att A.H. obehörigen skulle ha röjt och nyttjat kundregister avses, som Arbetsdomstolen har uppfattat bolagets talan, inget annat än uppgiften att K.P. var en av bolagets kunder.

Bolaget har vid tingsrätten hävdatt att röjandet och nyttjandet avseende den aktuella informationen även innefattat ett brott mot lagen om företags-hemligheter, en fråga som inte omfattas av Arbetsdomstolens prövning. Nu aktuell prövning avser om A.H., oavsett om det varit fråga om företagshemligt material, brutit mot lojalitetsplikten genom att obehörigen röja eller nyttja informationen. Arbetsdomstolen instämmer i tingsrättens

bedömning att L.P. fritt kunnat disponera över informationen i fråga och överlämna den till BAH. Något obehörigt förfarande med informationen från A.H:s sida under anställningstiden har inte visats. Arbetsdomstolen finner att det inte heller är visat att det förelegat något sådant obehörigt agerande efter anställningens upphörande.

Det sagda leder till slutsatsen att det inte kan anses visat att A.H. vare sig till BAH obehörigen röjt eller – genom BAH – obehörigen nyttjat uppgifter på det sätt bolaget påstått.

Sammanfattning och allmänt skadestånd

Arbetsdomstolen har funnit utrett att A.H. brutit mot kollektivavtalets föreskrifter om lojalitetsplikt genom att hon under pågående anställningstid hos bolaget dels, i egenskap av ställföreträdare för BAH tecknat avtal med K.P. om att överta vården av honom, dels brutit i sin rapporteringsskyldighet i förhållande till sin arbetsgivare. A.H. är därmed skadeståndsskyldig gentemot bolaget enligt 54 och 55 §§ medbestämmandelagen och bör åläggas att betala ett allmänt skadestånd till bolaget.

A.H. har gjort gällande att ett skadestånd bör jämkas med hänsyn till hennes ekonomiska förhållanden. Bolaget har invänt att det saknas skäl att jämka skadeståndet. Arbetsdomstolen anser inte att det har framkommit att A.H:s ekonomiska förhållanden är sådana att det finns anledning att jämka det allmänna skadeståndet.

Arbetsdomstolens samlade bedömning är att beloppet skäligen bör bestämmas till 40 000 kr. Tingsrättens dom ska ändras i enlighet härmed.

Rättegångskostnader

Bolaget har överklagat tingsrättens dom i alla delar, men Arbetsdomstolen har beviljat prövningstillstånd endast såvitt avser yrkandet om att A.H. ska utge allmänt skadestånd till bolaget på grund av kollektivavtalsbrott. Den ändring Arbetsdomstolen gör av tingsrättens dom innebär att bolaget har vunnit framgång i den frågan på så sätt att bolaget erhåller 40 000 kr i allmänt skadestånd – mot yrkade 75 000 kr. Det sagda innebär att bolaget när det gäller bolagets övriga yrkanden, om skadestånd avseende avsevärt högre belopp för brott mot anställningsavtalet och brott mot lagen om företagshemligheter, har förlorat sin talan.

Arbetsdomstolen finner att A.H. vunnit talan vid tingsrätten i sådan grad att hon, efter jämkning, bör tillerkännas ersättning med fyra femtedelar av sina rättegångskostnader vid tingsrätten. Yrkat belopp, är som Arbetsdomstolen har uppfattat det, vitsordat.

Vad gäller rättegångskostnaderna i Arbetsdomstolen görs följande bedömning. Bolaget har yrkat ersättning för sina rättegångskostnader i Arbetsdomstolen endast såvitt avser ombudsarvode hänförligt till det

yrkande för vilket Arbetsdomstolen har beviljat prövningstillstånd. I den delen är bolaget att anse som vinnande part. Bolaget har inte vunnit fullt bifall till sitt skadeståndsyrkande. Merparten av rättegången har dock avsett skadeståndsskyldigheten i sig. Arbetsdomstolen finner mot denna bakgrund att A.H. bör ersätta bolaget fullt ut för dess rättegångskostnader i Arbetsdomstolen. Bolaget har yrkat ersättning med 43 750 kr för ombudsarvode, varav 8 750 kr avser mervärdesskatt. Bolaget har uppgett att det inte har rätt att göra avdrag för mervärdesskatt. Arbetsdomstolen finner att den begärda ersättningen får anses skälig.

Domslut

1. Med ändring av tingsrättens dom, punkten 1, förpliktar Arbetsdomstolen A.H. att till Svensk Assistans och Handikappservice AB betala fyrtyotusen (40 000) kr i allmänt skadestånd, med ränta enligt 6 § räntelagen från den 1 februari 2006 till dess betalning sker.
2. Med ändring av tingsrättens dom, punkten 3, förpliktar Arbetsdomstolen Svensk Assistans och Handikappservice AB att ersätta A.H. för hennes rättegångskostnader vid tingsrätten med åttiotusen (80 000) kr för ombudsarvode, med ränta enligt 6 § räntelagen från den 18 december 2008 till dess betalning sker.
3. Arbetsdomstolen förpliktar A.H. att ersätta Svensk Assistans och Handikappservice AB:s rättegångskostnader i Arbetsdomstolen med fyrtyotretusensjuhundrafemtio (43 750) kr för ombudsarvode, med ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för denna dom till dess betalning sker.

Ledamöter: Cathrine Lilja Hansson, Charlotte Abrahamsson, Berndt Molin, Claes Frankhammar, Staffan Löwenborg, Gunnar Ericson och Bo Almgren.
Enhälligt.

Sekreterare: Carin Häckter

Tingsrättens dom (ledamöter: Carl-Erling Halldin, Gunilla Robertsson och Magnus Olsson)

YRKANDEN OCH INSTÄLLNING

Svensk Assistans och Handikappservice AB (SAH) har yrkat att tingsrätten förpliktar A.H. och F.N. att solidariskt till SAH utge ekonomiskt skadestånd om 202 704 kr 38 öre jämte ränta enligt 6 § räntelagen (1975:635) på 188 204 kr 38 öre från den 4 februari 2006 och på 14 500 kr från den 20 mars 2007 till dess full betalning sker,

att tingsrätten förpliktar A.H. att till SAH utge allmänt skadestånd om 75 000 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen (1975:635) på 50 000 kr från den 1 februari 2006 och på 25 000 kr från den 20 mars 2007 till dess full betalning sker,

att tingsrätten förpliktar A.H., F.N. och Bråvikens Assistans & Handikappservice AB att solidariskt till SAH utge ekonomiskt skadestånd om 318 114 kr 50 öre samt allmänt skadestånd om 200 000 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen (1975:635) från den 2 augusti 2007 till dess full betalning sker.

A.H., F.N. och Bråvikens Assistans & Handikappservice AB (BAH) har bestritt käromålet i sin helhet. Sättet att beräkna ränta har vitsordats. A.H. har, för det fall tingsrätten skulle finna att hon brutit mot regler i kollektivavtalet, vitsordat ett allmänt skadestånd om 500 kr som skäligt i och för sig.

Parterna har yrkat ersättning för sina rättegångskostnader.

BAKGRUND

SAH är ett bolag inom tjänstesektorn vars verksamhet går ut på att tillhandahålla personliga assistenter efter kundernas önskemål och sköta all administration för deras räkning. All assistans som bolaget tillhandahåller avser personer med handikapp.

SAH hade från den 1 januari 2005 ett uppdragsavtal med L.P. avseende vården om hennes son, K.P. A.H. och F.N. anställdes vid något tillfälle under tiden januari till mars 2005 av SAH som personliga assistenter åt K.P.

Under 2005 startade A.H. och F.N. tillsammans Bråvikens Assistans & Handikappservice HB, som sedermera kom att ombildas till ett aktiebolag (BAH). BAH tog genom avtal den 28 juli 2005 per den 1 september 2005 över vården av K.P.

RÄTTSLIGA GRUNDER

SAH har som grund för talan anfört:

A.H. och F.N. har handlat illojalt mot SAH då de bedrivit med SAH konkurrerande verksamhet i strid med de anställningsavtal med SAH de varit bundna av. A.H. har därtill brutit mot det kollektivavtal hon varit bunden av gentemot SAH. A.H. och F.N. har i vart fall brutit i sin informationsskyldighet gentemot SAH. De har därigenom handlat illojalt. Deras illojalitet har vållat SAH skada, varför A.H. och F.N. skall anses vara skadeståndsskyldiga gentemot SAH. A.H. och F.N. har under pågående anställning hos SAH genom BAH tillhandahållit tjänster som SAH kunnat utföra inom ramen för den verksamhet som SAH bedriver. För de utförda tjänsterna har ersättning utgått med motsvarande skada för SAH. Ekonomiskt skadestånd enligt skadeståndslagen avseende den skada SAH därvid åsamkats skall därför utgå. A.H:s brott mot kollektivavtalet medför skyldighet för henne att utge allmänt skadestånd enligt medbestämmandelagens regler.

A.H. och F.N. har innehaft särskilda förtroendeställningar hos SAH. Den information A.H. och F.N. genom anställningarna erhållit utgör till viss del företagshemligheter. Sådana hemligheter har varit antalet assistanstimmar K.P. beviljats av Försäkringskassan samt uppgifter om K.P:s person. A.H. och F.N. har genom att använda information erhållen i SAH:s verksamhet obehörigen röjt och utnyttjat informationen i verksamheten i BAH i syfte att bedriva konkurrerande verksamhet med SAH. Något samtycke från SAH:s sida har över huvud taget inte förelegat för att svarandena skulle få röja informationen. Röjandet och utnyttjandet har skett för svarandenas vinnings skull och varit ägnat att tillfoga SAH skada. I vart fall måste svarandena insett att SAH skulle kunna komma att tillfogas skada genom agerandet. För det fall rätten skulle anse att det obehöriga handlandet begåtts efter det att A.H. och F.N. avslutat sina anställningar hos SAH görs gällande att det förelegat synnerliga skäl dels då A.H. och F.N. haft särskilda förtroendeställningar, dels då omständigheterna måste anses vara av en så pass allvarlig karaktär att synnerliga skäl föreligger. Svarandena har därför att utge såväl ekonomiskt som allmänt skadestånd enligt lagen om företagshemligheter.

Svarandena har anfört:

Varken A.H. eller F.N. har under sin anställning hos SAH bedrivit med SAH konkurrerande verksamhet. Därmed har de inte heller åsidosatt någon lojalitetsplikt enligt anställningsavtalet med bolaget eller enligt kollektivavtalet. A.H. och F.N. har inte brutit i någon upplysningsplikt och de har i vart fall inte förorsakat SAH någon skada och/eller kränkning. Skulle tingsrätten finna att skadeståndsskyldighet föreligger skall skadeståndet under alla förhållanden jämkas.

Varken A.H. eller F.N. har innehaft någon särskild förtroendeställning hos SAH. Vidare har de varken utnyttjat eller röjt någon företagshemlighet hos SAH som de fått del av i sina anställningar under sådana förhållanden att de insåg eller borde ha insett att de inte fick avslöja den. I vilket fall föreligger

inte synnerliga skäl, vilket krävs eftersom förfarandet i sådana fall skulle ha ägt rum sedan anställningarna upphört. BAH har inte uppsåtligt eller av oaktsamhet utnyttjat eller röjt någon företagshemlighet som enligt vad bolaget insett eller borde ha insett har angripits enligt lagen om skydd för företagshemligheter, varför något skadestånd inte skall utgå. För det fall tingsrätten finner att skadeståndsskyldighet föreligger skall skadeståndet sättas ned eller helt falla bort enligt 9 § 2 st lagen om företagshemligheter.

UTVECKLING AV TALAN

Käranden

Lojalitetsplikt och brott mot kollektivavtal

A.H. anställdes som personlig assistent och gruppleddare hos SAH den 1 januari 2005 i anledning av att bolaget träffat ett uppdragsavtal med K.P. F.N. anställdes som personlig assistent åt K.P. hos SAH från den 3 februari 2005. SAH tillhör arbetsgivarorganisationen ALMEGA, Föreningen Vårdföretagarna. A.H. tillhörde under sin anställningstid hos bolaget arbetstagarorganisationen Svenska Kommunalarbetarförbundet. Mellan de båda organisationerna gäller kollektivavtal. F.N. har inte varit medlem i Svenska Kommunalarbetareförbundet. F.N. har emellertid varit sysselsatt inom ovan angivna kollektivavtalsområde och omfattades av samma regler om bl.a. lojalitetsplikt som stadgats för A.H. F.N. var timanställd fram till den 30 april 2005. Hans anställning kom därefter att övergå till en heltidsanställning på schema med månadslön. A.H. sade under sommaren 2005 upp sin anställning till upphörande den 31 augusti 2005. F.N:s anställning kom att upphöra i samband med att vården av K.P. övergick till BAH den 1 september 2005.

Under pågående anställning hos SAH startade A.H. och F.N. den 11 maj 2005 Bråvikens Assistans & Handikappservice Handelsbolag. Bolaget har sedermera omvandlats till ett aktiebolag. Den 28 juli 2005 träffades ett avtal mellan L.P., mor till och god man för K.P., och BAH om att BAH skulle ansvara för vården av K.P. från och med den 1 september 2005.

A.H. och F.N. har genom sitt handlande bedrivit med SAH konkurrerande verksamhet dels genom registreringen av handelsbolaget, dels genom att ingå avtalet den 28 juli 2005, dels under tid därefter. De har därmed åsidosatt den lojalitetsplikt som följer av de anställningsavtal de varit bundna av med SAH. A.H. och F.N. skall därför, i enlighet med skadeståndslagens regler, anses vara skyldiga att till SAH, utge ett ekonomiskt skadestånd för den skada de genom sitt handlande åsamkat bolaget.

A.H:s handlande har skett helt i strid med reglerna i det kollektivavtal parterna varit bundna av. A.H. skall därför, i enlighet med medbestämmandelagens regler, förpliktas att till SAH utge ett allmänt skadestånd.

Varken F.N. eller A.H. har haft någon ledande ställning hos SAH, sett till verksamheten hos SAH i stort. I sammanhanget tål dock att beaktas att F.N.

och A.H. uteslutande arbetat med vården av K.P. och således, gentemot SAH, även haft det huvudsakliga ansvaret för denne. Arbetet har ägt rum på en ort långt ifrån den ort där SAH har sitt huvudkontor och arbetet med K.P. har således varit mycket svårt att direkt överblicka för SAH. SAH har varit tvungen att förlita sig på den kommunikation som borde ha förelegat mellan å ena sidan SAH och å andra sidan F.N. och A.H. F.N. och A.H. har dock medvetet underlåtit att meddela SAH information om det avtal som BAH träffat med L.P.

För det fall att tingsrätten konstaterar att A.H. och F.N., ej har bedrivit med SAH konkurrerande verksamhet, måste de i vart fall anses ha haft en rapporteringsskyldighet till SAH vid den tidpunkt då det stod klart för dem att BAH hade för avsikt att teckna avtalet avseende vård av K.P. Detta särskilt som A.H. tillsammans med F.N., varit den person som haft allra bäst insikt i de angelägenheter som berört K.P. och SAH:s fortsatta vård av denne. Då A.H. och F.N. underlåtit att rapportera till SAH att BAH haft för avsikt att ta över vården av K.P. har de handlat illojalt och därigenom orsakat SAH skada.

Uppdrag genom BAH

F.N. och A.H. har under pågående anställning hos SAH, genom BAH, tillhandahållit tjänster som SAH kunnat utföra inom ramen för den verksamhet som SAH bedriver. Tjänsterna har bestått i att BAH, efter beställning från socialkontoret i Åby, utfört uppdrag avseende avlastning åt en person med funktionshinder under 16 timmar per vecka från våren 2005 fram till i vart fall den 14 augusti 2005. För de utförda tjänsterna har ersättning utgått med sammanlagt 14 500 kr. Skadan för SAH skall beräknas direkt utifrån de intäkter BAH erhållit som ersättning för vården ifråga.

Röjande av företagshemligheter

A.H. och F.N. har, under pågående anställning hos SAH, inför L.P. marknadsfört den verksamhet som de därefter bedrivit i BAH. De har därvid anfört att de inte skulle kunna ta hand om vården av K.P. framöver, eftersom de skulle avsluta sina anställningar hos SAH och i stället ägna sig åt verksamhet i det egna bolaget. Denna information har lämnats helt utan SAH:s vetskap.

Såväl A.H. som F.N. har givits särskilda förtroendeställningar hos SAH då de uteslutande anställdes för att vårda K.P. samt då vården bedrivits på en ort långt från SAH:s huvudkontor i Stockholm. Dessutom gav SAH A.H. tillåtelse att låta L.P. befullmäktiga henne att utföra samtliga uppgifter beträffande ansökan om assistans samt att ta del av all information som legat inom ramen för assistansuppdraget. Man får dock utgå från att även F.N. tagit del av all den information som A.H. med hjälp av fullmakten inhämtat avseende K.P. Därmed har även F.N. kommit att omfattas av den särskilda förtroendeställningen i detta avseende.

När SAH förvärvade uppdraget att vårda K.P. hjälpte SAH denne att ansöka hos Försäkringskassan om ytterligare assistanstimmar. I samband med detta erhöll A.H. fullmakt att hjälpa K.P. med detta.

Den information som A.H. och F.N. fått del av har till viss del utgjorts av företagshemligheter. Sådan information har varit SAH:s kundregister, uppgifter om K.P:s person samt det antal assistanstimmar som K.P. tilldelats av Försäkringskassan. Detta måste ha varit av yttersta betydelse för A.H. och F.N. eftersom K.P. som enda kund genererade tillräckliga intäkter för uppstartandet av deras företag.

Försäkringskassans beslut om att utöka K.P:s assistanstimmar kom L.P. och A.H. tillhanda den 13 april 2005. Ansökan om att registrera BAH inkom till Bolagsverket knappt två veckor därefter, den 25 april 2005. Den 28 juli 2005 undertecknades avtalet avseende vården av K.P. mellan BAH och L.P. I augusti 2005 inkom till Försäkringskassan ett överlåtelseavtal daterat den 1 augusti 2005 mellan BAH och L.P. avseende assistansersättningen. Den 4 augusti 2005 inkom A.H. med en uppsägning av sin anställning hos SAH. Samtliga dessa omständigheter talar för att beslutet avseende antalet assistanstimmar varit av avgörande betydelse för A.H:s och F.N:s beslut att starta egen verksamhet.

Ett företags kundregister utgör enligt praxis företagshemligheter. Information om en kunds behov är att likställa med ett kundregister. Antalet assistanstimmar som K.P. tillerkänts av Försäkringskassan ligger till grund för hela vinstberäkningen avseende K.P. A.H. och F.N. har otillbörligen utnyttjat SAH:s kundregister för att starta BAH.

A.H. och F.N. har röjt och utnyttjat bolagets företagshemligheter redan då de registrerade handelsbolaget. De har i vart fall röjt och utnyttjat företagshemligheterna i samband med att handelsbolaget ingick avtalet med L.P.

A.H. och F.N. har obehörigen röjt och utnyttjat information om K.P. i syfte att bedriva konkurrerande verksamhet med SAH. Detta har skett för A.H:s och F.N:s och BAH:s vinnings skull och har vidare varit ägnat att tillfoga SAH skada. I vart fall måste de ha insett att SAH skulle kunna komma att tillfogas skada genom deras agerande. A.H., F.N. och BAH är därför skyldiga att solidariskt utge ett ekonomiskt skadestånd för den skada som de åsamkat SAH. Vidare har de att utge allmänt skadestånd.

Ekonomisk skada

SAH har anfört att den ekonomiska skada SAH yrkat ersättning för är densamma för samtliga i målet angivna grunder, förutom den som avser uppdrag utförda genom BAH under pågående anställning som redovisats ovan, och att den utgörs av för SAH utebliven vinst under perioden 1 september 2005 till och med den 31 augusti 2008. Vid beräkningen av den uteblivna vinsten har hänsyn tagits till att SAH har en vinstmarginal om 4,7 % av den assistansersättning som utbetalas till bolaget från försäkringskassan. För 2005 uppgick assistansersättningen till 212 kr per timme, 2006 till 219 kr, 2007 till 228 kr och 2008 till 237 kr. K.P. har under hela tidsperioden haft att utnyttja 11 132 timmar per år. Under perioden har SAH haft en utebliven vinst om totalt 353 511 kr.

Svarandena

A.H. och/eller F.N. har vårdat ifrågavarande vårdtagare, K.P., alltsedan 1998. F.N. fick kontakt med K.P. 1998 och arbetade med vården av denne såsom anställd av Norrköpings kommun under åren 1998 till 2003. Huvudmannskapet för vården av K.P. övergick därefter till Finspångs kommun, varefter F.N. övergick till annan verksamhet. Under år 2000 började A.H. arbeta med vården av K.P. och har så gjort sedan dess. A.H. och F.N. har löpande under åren haft täta kontakter med L.P., mor till och god man för K.P. L.P. ansåg inte att Finspångs kommun skötte sina åtaganden på ett bra sätt och började därför under 2004 undersöka andra, privata, alternativ. Sedan L.P. fått kontakt med SAH diskuterades under hösten 2004 en övergång från Finspångs kommun till SAH. SAH erbjöd L.P. möjligheten att välja vilka assistenter som skulle handha den faktiska vården av K.P. på plats i Norrköping, varpå L.P. kontaktade A.H. A.H. ställde sig positiv till att bli anställd av SAH och fortsätta vården av K.P. SAH, genom ställföreträdaren A.G., meddelade L.P. att SAH endast kunde åta sig uppdraget om det antal assistanstimmar som K.P. hade rätt att utnyttja utökades. A.H. åtog sig att för K.P:s räkning hos Försäkringskassan ansöka om ytterligare assistanstimmar och gavs fullmakt av K.P. i det syftet. Fullmakten skrevs den 7 december 2004, dvs. före det att A.H. över huvudtaget var anställd av SAH. A.H. agerade vid den tidpunkten enbart på uppdrag av K.P. genom dennes gode man, L.P. Sedan L.P. sagt upp avtalet om vård av K.P. med Finspångs kommun per den 31 december 2004 övertog SAH ansvaret för vården den 1 januari 2005. A.H. anställdes vid samma tidpunkt tills vidare av SAH att handha vården av K.P. Det är riktigt att A.H. därvid även fick ansvar som gruppleddare för vården av K.P., innefattandes ansvar för samordning och personalfrågor. I mars 2005 träffade F.N. en överenskommelse med SAH, då representerat av A.H., om att han skulle arbeta på timmar hos bolaget med vården av K.P. F.N. tolkade överenskommelsen som att han skulle arbeta vid behov och att det var upp till parterna att när som helst avsluta samarbetet. Det var således inte fråga om någon tillsvidareanställning. Något skriftligt avtal finns för övrigt inte. F.N. hade därför rätt att sluta arbeta hos SAH när han så ville, vilket han gjorde i samband med att BAH övertog vården av K.P. den 1 september 2005.

I maj 2005 registrerade A.H. och F.N. BAH. Avsikten med bildandet av detta bolag var inte att driva konkurrerande verksamhet med SAH, utan att bedriva avlastningsverksamhet på försök för DAMP- och ADHD-handikappade personer åt Åby kommun under kvällar och helger, en typ av verksamhet SAH inte bedriver. Verksamheten fortgick företrädesvis under veckoslut under juni, juli och augusti 2005 och var på inget sätt konkurrerande med SAH:s verksamhet. BAH hade intäkter av verksamheten uppgående till 14 500 kr under perioden men hade även kostnader vida överstigande intäkterna. Försöksverksamheten var således en förlustaffär för BAH och lades senare ned. A.H. och F.N. har inte genom detta arbete brutit mot vare sig något anställningsavtal eller kollektivavtal eftersom det inte är fråga om konkurrerande verksamhet. Någon skada har i vart fall inte uppkommit för

SAH eftersom SAH inte skulle ha kunnat få uppdraget och det bestrids att SAH bedrev den verksamhet som uppdraget avser, i vart fall på Norrköpingskontoret. Tilläggas skall härvid också att för att SAH rimligen skulle ha kunnat ta uppdraget, var bolaget tvunget att utöka sin verksamhet i motsvarande mån. Kostnader härför skulle därför uppkommit, varför en skada inte skulle varit av den storlek som påstås från motparten. Endast marginalen mellan intäkter och kostnader kan utgöra en skada.

L.P. var aldrig riktigt nöjd med hur SAH hanterade vårduppdraget av K.P. Hon upplevde att det var svårt att få tag på företrädare för bolaget och förmå bolaget att ta hänsyn till K.P:s särskilda behov. L.P. hade funderingar på att låta ett annat bolag, närmare Norrköping, ansvara för vården eller handha den själv. A.H. hade under sommaren 2005 muntligen sagt upp sin anställning hos SAH. En månads uppsägningstid gällde parterna emellan. Hennes anställning skulle således upphöra i början på augusti 2005. När L.P. fick veta att A.H. och F.N. bildat ett eget bolag och var på väg att sluta hos SAH, tog hon kontakt med dem och frågade om inte de genom det bolaget kunde ta hand om vården av K.P. A.H. och F.N. avböjde först förslaget då de tänkt sig en annan typ av verksamhet men sedan L.P. återigen frågat dem lät de sig övertalas. Avtalet mellan L.P. och BAH ingicks den 28 juli 2008. L.P. försökte omedelbart därefter ta kontakt med A.G. för att rapportera om avtalet men misslyckades. L.P. sade upp vårdavtalet med SAH den 1 augusti 2005 att upphöra den 1 september 2005.

Någon ekonomisk verksamhet knuten till vården av K.P. har inte bedrivits i BAH förrän efter den 1 september 2005. Vidare har varken A.H. eller F.N. arbetat hos SAH efter det att vården av K.P. påbörjades av BAH den 1 september 2005.

A.H. och F.N. har således inte under pågående anställning drivit någon konkurrerande verksamhet med SAH. BAH påbörjade vården av K.P. först efter det att A.H. och F.N. slutade arbeta hos SAH. Någon eventuell lojalitetsplikt har därför inte brutits. Av SAH åberopad bestämmelse i kollektivavtal kan inte tolkas på annat sätt än att den stadgar ett förbud för arbetstagaren, att under pågående anställning bedriva konkurrerande verksamhet med arbetsgivaren. Detta har inte skett.

A.H. och F.N. har under alla förhållanden inte förorsakat SAH någon skada. Initiativ till att BAH skulle ta över vården av K.P. har tagits av modern L.P. och inte av A.H. eller F.N. L.P. hade sagt upp vårdavtalet med SAH avseende K.P., innan BAH påbörjade vården av K.P.

Särskilt angående röjande av företagshemligheter

Det bestrids att A.H. eller F.N. haft några särskilda förtroendeställningar hos SAH. De har arbetat som personliga assistenter åt K.P. Ingen av dem har haft någon ledande ställning i SAH. Den fullmakt som utställts av K.P. på A.H. ändrar inte detta faktum. Det bestrids att A.H. missbrukat någon fullmakt genom att inhämta uppgifter som hon ej haft befogenhet att inhämta eller i syfte att bereda sig själv eller BAH vinning vid uppstartande av verksamheten i detta bolag. Det bestrids även att A.H. skulle ha missbrukat

någon förtroendeställning som SAH givit henne genom någon fullmakt. Fullmakten har dessutom utfärdats före den tidpunkt A.H. var anställd av SAH.

Det bestrids att det skulle vara fråga om något utnyttjande eller röjande av företagshemlighet. Det har varit fråga om nyttjande av A.H:s och F.N:s erfarenheter och kunnande avseende K.P. Det har inte funnits något förbud från SAH för A.H. och F.N. att nyttja den information som de hade om K.P. på sätt som skett efter anställningarnas upphörande. I vart fall har de inte insett eller bort inse detta. Huvudregeln är att en arbetstagare som slutat sin anställning är löst från sin lojalitetsplikt och har rätt att utnyttja erfarenheter och kunnskaper som han förvärvat under sin anställning. A.H. och F.N. har inte medtagit eller utnyttjat någon dokumentation avseende K.P. Vidare hade de uppgifter med sig in i sina anställningar från tidigare vård av K.P. Sådan information är inte att jämföra med kundregister. Assistansersättning utgick till K.P. även innan SAH tog över vården av honom.

Vad gäller det yrkade skadeståndet ifrågasätts att K.P. skulle ha varit kvar hos SAH efter augusti 2005. L.P. hade varit missnöjd med SAH:s sätt att sköta delar av vården och hade funderat på att byta vårdgivare.

För det fall rätten skulle finna att brott mot lagen om skydd för företagshemligheter skett föreligger inte några sådana omständigheter att något annat än skadestånd för ren ekonomisk skada skall utgå. För det fall rätten finner att skadestånd skall utgå, görs gällande att skadeståndet skall sättas ned eller helt falla bort. A.H. och F.N. har inte haft något ont uppsåt med sitt förfarande.

A.H:s och F.N:s anställningar upphörde den 31 augusti 2005. BAH påbörjade vården av K.P. först efter den 1 september 2005. Således har K.P. börjat skapa intäkter för BAH först efter 1 september 2005. Synnerliga skäl måste därmed föreligga för att A.H. och F.N. överhuvudtaget skall bli ersättningskyldiga för skada. Sådana skäl föreligger inte.

Påstådd skada

Svarandena kan inte vitsorda SAH:s sätt att beräkna uppkommen skada.

DOMSKÄL

På SAH:s begäran har förhör under sanningsförsäkran hållits med A.G., vittnesförhör med SAH:s revisor O.S. och med L.B. På svarandenas begäran har förhör under sanningsförsäkran hållits med A.H. och F.N. samt vittnesförhör med L.P. Parterna har åberopat viss skriftlig bevisning.

A.G.: Hon startade SAH 1995 och bolaget tillhandahåller tjänster för personlig assistans till funktionshindrade personer med varierande diagnoser. SAH har sitt huvudkontor i Stockholm och har uppdrag på flera orter. SAH har i dagsläget cirka femtio kunder. L.P. tog i egenskap av god man och mor kontakt med SAH för utförande av vårdtjänster åt K.P. L.P. fick referenser om SAH genom en kund hos bolaget. Hon sammanträffade med L.P. och

förklarade att SAH behövde en gruppansvarig i Finspång för att åta sig uppdraget. A.H. och F.N. anställdes som personliga assistenter av SAH för att assistera K.P., varvid A.H. anställdes som gruppleddare. Själv träffade hon inte K.P. men hon känner till dennes behov. Avtalet som SAH träffade med L.P. avseende vården av K.P. innebar att SAH skulle ansvara för den administrativa delen medan gruppleddaren tillsammans med L.P. skulle ansvara för den praktiska. A.H. erhöll ett tillägg, utöver assistentlönen, för sin funktion som gruppleddare. Vårduppdraget beträffande K.P. var omfattande på grund av att denne från den 1 januari 2005 skulle flytta till ett eget boende. För att få det hela att fungera praktiskt befullmäktigades A.H. i december 2004 att administrera uppdraget. SAH insåg att antalet assistanstimmar som K.P. hade inte var tillräckliga då denne skulle flytta till eget boende, varför SAH genom delegation till A.H. ansökte om ytterligare timmar. K.P:s tidigare beslut omfattade 4 797 timmar. Försäkringskassan beviljade genom beslut i april 2005 K.P. ytterligare assistanstimmar. Beslutet skickades bl.a. hem till A.H. eftersom denna hade fullmakt i ärendet. Därigenom fick A.H. information om antalet assistanstimmar som K.P. beviljats. SAH hade bestämt personalmöte med A.H. och F.N. när Försäkringskassans beslut hade meddelats, men mötet ställdes plötsligt in av A.H. i april 2005. En personalpärm med instruktioner och rutiner för assistanspersonalen beträffande hur vården skulle utföras har funnits på arbetsplatsen. Hon har inte intagit beslutet från Försäkringskassan om antalet timmar i pärm. Assistanstimmarna som K.P. beviljades bestämdes utifrån dennes individuella behov. I samband med att A.H. sade upp sin anställning hos SAH i nära anslutning till att L.P. sade upp uppdragsavtalet med bolaget i augusti 2005 började SAH fatta misstankar. SAH gjorde vissa efterforskningar och ringde Försäkringskassan som bekräftade att A.H. och F.N. tagit över vården av K.P. genom BAH. SAH hade inte på något sätt informerats om detta. BAH har liknande verksamhetsinriktning som SAH. De tjänster som BAH kan utföra faller inom ramen för SAH:s verksamhet. Det uppdrag som BAH utförde för socialkontoret i Åby hade SAH därför på förfrågan också kunnat utföra. SAH skulle enbart ha haft personalkostnader för uppdraget. Ledsagningsuppdrag utgör dock inte SAH:s huvudsakliga verksamhetsinriktning och bolaget har inte haft uppdrag från eller kontakt med socialkontoret i Åby. SAH fick inte någon information eller förfrågan från vare sig A.H. eller F.N. inför uppstartandet av BAH. SAH har lidit skada genom BAH:s agerande eftersom SAH förlorade uppdraget om K.P. Skadan bör beräknas utifrån SAH:s vinstmarginal i verksamheten, vilken som lägst uppgår till 4,7 procent av intäkterna per kund. Beräkningen av SAH:s vinstmarginal baseras på de totala intäkterna med avdrag för kostnader i form av lön till anställda samt administrativa kostnader. Om inte BAH hade tagit över vården av K.P. hade denne sannolikt fortfarande varit kund hos SAH. L.P. hade inte framfört några klagomål till SAH beträffande vården. A.H. och F.N. använde uppgifter om K.P. som de fått del av i sina anställningar hos SAH. SAH:s kundregister är inget konkurrenserfarande och avsikten har hela tiden varit att bevara uppgifter i kundregister inom bolagets verksamhet. SAH har inte givit A.H., F.N. eller BAH tillstånd eller samtycke att röja eller utnyttja några uppgifter om uppdragsavtalet med K.P. Assistansersättningen är den huvudsakliga inkomstkällan för SAH. I den verksamhet som SAH bedriver utgör kunden värdet i verksamheten och

ersättningen för antalet beviljade timmar utgör omsättningen i verksamheten. Informationen om antalet beviljade assistanstimmar utgör således information om det ekonomiska värdet av K.P. som kund.

Assistansersättningen fastställs av Försäkringskassan varje år och utgör en schablonersättning. Beslut om antalet beviljade assistanstimmar och de handlingar som ligger till grund för beslutet är inte offentliga. Endast kunden och assistansbolaget får del av beslutet. När SAH upprättar ett uppdragsavtal har bolaget en fullmakt från kunden att ta del av alla relevanta beslut. Alla anställda inom SAH omfattas av tystnadsplikt beträffande uppgifter om kunder. SAH råder dock inte över vad kunden gör med beslutet. Kunden kan när som helst byta vårdgivare genom att säga upp avtalet. SAH arbetar utifrån att kunden skall vara delaktig i önskemål om assistanspersonal. När uppdraget ingås tillfrågas kunden om vilka önskemål denne har avseende assistanspersonal. A.H. och F.N. har haft tillgång till SAH:s kundregister, såvitt avser K.P. Uppgifter om SAH:s andra kunder har dock inte A.H. och F.N. haft tillgång till eftersom kundregistret finns på kontoret i Stockholm. När F.N. tillträdde sin anställning tillämpade SAH villkor i kollektivavtalet beträffande lön och andra ersättningar. Detta gäller för övrigt alla assistenter som anställs hos SAH.

F.N.: Han är utbildad fritidsledare. Det är han som äger och driver BAH idag tillsammans med en annan person och bolaget har fortfarande K.P. som kund. BAH har inga andra kunder. Detta bland annat på grund av att BAH avvaktat utgången av denna tvist. Första gången han kom i kontakt med K.P. var sommaren 1998 på Brogården. Han arbetade då för Norrköpings kommun och var anställd som personlig assistent för K.P. Detta gjorde han i cirka fem år. Han var sedan kontaktperson och timanställd för K.P. i två år genom Finspångs kommun. Han känner L.P. och K.P. mycket väl. Det var L.P. som frågade honom om han kunde tänka sig att arbeta med K.P. i SAH:s regi. Själv hade han i princip inte någon kontakt med SAH när han påbörjade sin anställning. SAH utbetalade lön men något anställningsavtal har han inte undertecknat. Han uppfattade det i stället som att det var L.P. som hade anställt honom. Han började arbeta för SAH i mars 2005 och var timanställd men erhöll månadslön eftersom han arbetade heltid enligt schema. BAH registrerades den 11 maj 2005. Bakgrunden till detta var att han redan hösten 2004 för bl.a. J.A., företrädare för Norrköpings kommun, presenterade en idé tillsammans med A.H. om att driva daglig verksamhet i Norrköpings kommuns regi. Idén var att ledsaga ungdomar som slutfört gymnasieutbildningen. Vårdbehoven för ungdomarna var varierande men gemensamt för dem var att de inte kunde komma ut i det vanliga arbetslivet. BAH registrerades således för att bedriva verksamhet bestående i korttidsavlastning för föräldrar till barn med ADHD och DAMP under veckoslut. Den direkta anledningen till att BAH startades i maj 2005 var att J.A. frågade honom i mars eller april samma år hur hans idéer hade fallit ut och om han fortfarande var intresserad av att bedriva sådan verksamhet med kommunen som uppdragsgivare. Genom J.A. fick BAH ett uppdrag omfattande 16 timmars avlastning i veckan för en viss person. Den personen hade inte samma vårdbehov som K.P. Uppdraget påverkade inte hans arbete med K.P. Resultatmässigt föranledde uppdraget en förlust för BAH då bolaget ådrog sig kostnader uppgående till cirka 50 000 kr för bl.a.

möblering av en lägenhet. BAH har inte kvar uppdraget. L.P. kände till hans planer på att starta eget redan 2004, dvs. långt innan han och A.H. registrerade BAH. Det var L.P. som frågade om BAH kunde ta över vården av K.P. L.P. frågade vid tillfället honom om det fanns andra aktörer än SAH. Det var dock viktigt för L.P. att han och A.H. skulle fortsätta vårda K.P. Han och A.H. sa inledningsvis nej till L.P:s förfrågan. Efter ytterligare förfrågningar från L.P. ingick dock BAH den 28 juli 2005 ett uppdragsavtal avseende vård av K.P. L.P. sade därefter upp avtalet med SAH. Hans anställning hos SAH upphörde att gälla den 1 september 2005. Han övertalade inte K.P. eller L.P. att säga upp avtalet med SAH, utan L.P. gjorde det på eget initiativ. Personalpärmen som fanns på arbetsplatsen hos K.P. innehöll en del riktlinjer. Han fick dock inga instruktioner från SAH "om hur han skulle förhålla sig till rutinerna". Under sin anställning hos SAH lärde han inte sig något nytt om K.P. Han känner inte till vilka andra kunder som SAH har. Han berättade inte något om verksamheten i BAH och om uppdragsavtalet den 28 juli 2005 för SAH. Anledningen till att han inte berättade om uppdraget från socialkontoret Åby var att han såg det som en bisyssla. Han har erhållit OB-tillägg från SAH under sin anställning men vet inte om detta följer av kollektivavtal.

A.H.: Hon bedriver idag ett handelsbolag tillsammans med en annan person och de arbetar som konsulterande assistenter åt K.P., med BAH som uppdragsgivare. Hon kom första gången i kontakt med K.P. under 2000. Denne vistades då på Brogården som är ett boende i Norrköpings kommuns regi. Hon har därefter i princip oavbrutet arbetat med vård av K.P. i olika former. L.P. var inte nöjd med vården som K.P. sedermera fick av Finspångs kommun, varför denna kontaktade henne och frågade om hon kunde tänka sig att arbeta med K.P. i annan regi när denne flyttat till eget boende. Hon tror att detta samtal kan ha ägt rum någon gång under sommaren 2004. L.P. ingick sedan ett uppdragsavtal med SAH avseende vård av K.P. och L.P. tillfrågade henne om rollen som gruppleddare för verksamheten med tillträde den 1 januari 2005. Hon anställdes av SAH som personlig assistent åt K.P. och gruppleddare. Personalpärmen på arbetsplatsen med instruktioner och rutiner från SAH var kopplad till hennes tidsredovisning och sjukfrånvaro. Vad gäller rutiner för K.P:s behov har dessa inte tillhandahållits av SAH, utan sådan information fanns inom personalgruppen. Fullmakten utfärdades med anledning av att hon skulle vara behjälplig med att ansöka om ytterligare assistanstimmar åt K.P. Det var L.P. som befullmäktigade henne i december 2004 och hon ansökte på uppdrag av denna om ytterligare assistanstimmar för K.P. Hon var då inte anställd av SAH och ansökan kom inte till i samråd med SAH. Det var i stället L.P. som gav henne instruktioner. Hon avslutade sin anställning hos SAH den 1 september 2005 i och med att SAH:s uppdrag med K.P. upphörde att gälla. Dessförinnan hade hon och F.N. registrerat och startat BAH i maj 2005. Bakgrunden till registreringen var att hon och F.N. hade idéer om bl.a. ledsagning av ungdomar som slutfört gymnasieutbildningen. Hon och F.N. hade därför ett möte med J.A. J.A. och F.N. diskuterade olika verksamheter med inriktning mot avlastning/stöd för föräldrar med barn med diagnosen ADHD och DAMP. Hon ansåg inte att verksamhetsinriktningen som diskuterades på mötet skulle konkurrera med SAH:s verksamhet eftersom tjänsterna skulle

utföras under hennes och F.N:s fritid. BAH registrerades inte med syfte att ta över vården av K.P. Någon diskussion om att överta vården av K.P. förekom inte vid den tidpunkten. Diskussionen uppstod först i ett senare skede då hon och F.N. under sommaren 2005 sade till L.P. att de tänkte sluta hos SAH och att de avsåg att påbörja annan verksamhet. L.P. tog då initiativet och frågade dem flera gånger om de, genom BAH, kunde ta över vården av K.P. Efter att de tackat nej till detta, då de skulle bedriva annan verksamhet, sade de till slut ja utifrån K.P:s bästa. Sedan avtalet ingåtts den 28 juli 2005 uppgav L.P. att hon skulle säga upp avtalet med SAH. Hon fann därför ingen anledning att själv kontakta SAH. Oavsett om BAH hade valt att ta över vården av K.P. eller inte skulle avtalet med SAH enligt L.P. i vilket fall som helst ha sagts upp. L.P. hade letat efter andra vårdgivare än SAH. Hon känner inte till vilka andra kunder som SAH har. K.P. har utgjort BAH:s enda kund. Hon kände till K.P:s vårdbehov före det att hon tillträdde sin anställning hos SAH. Hon har inte fått några instruktioner från SAH om att hemlighålla antalet assistanstimmar som K.P. beviljats.

L.B.: Hon har varit enhetschef på socialkontoret Åby inom Norrköpings kommun. Socialkontoret Åby var vid ett tillfälle i behov av en insats och hade svårt att hitta en lämplig uppdragstagare. På förslag av verksamhetschefen J.A. diskuterades om F.N. kunde vara lämplig att handha uppdraget för att tillgodose det behov som kommunen hade. BAH erhöll då ett uppdrag av socialkontoret som bl.a. avsåg avlastning för en viss person. Hon är osäker när i tiden uppdraget utfördes av BAH, men vet att bolaget fakturerade socialkontoret vid två tillfällen. Hon minns inte vilken ersättning BAH erhöll för uppdraget som omfattade en heldag i veckan. Som hon minns det hela var uppdraget som BAH åtog sig förenat med vissa kostnader för bl.a. lokalhyra. Vid bestämmande av ersättningsnivån tar socialkontoret generellt inte i beaktande vilka kostnader som kan vara förenade med ett visst uppdrag. Hon känner inte till SAH och bolaget har aldrig utfört något uppdrag för socialkontoret Åby.

O.S.: Han har varit revisor i SAH sedan 1999. SAH omsätter cirka 140 000 assistanstimmar per år och genererar sina huvudsakliga intäkter av ersättning från Försäkringskassan. SAH blev av med K.P. som kund den 1 september 2005. Om SAH hade fortsatt vården av K.P. under tiden 1 september 2005 – 30 september 2008 skulle denne ha genererat intäkter för SAH om 7,5-8 miljoner kr, baserat på ett underlag om 11 132 beviljade assistanstimmar per kalenderår. SAH förlorade således betydande intäkter genom att BAH tog över vården av K.P. Assistansersättningens storlek varierar från år till år och bestäms av Försäkringskassan. Enligt Försäkringskassans normer skall cirka 13 procent av assistansersättningen gå till övriga kostnader förutom lönekostnader och lönebikostnader. SAH:s vinstmarginal i verksamheten uppgår till minst fyra procent av intäkterna. Den ekonomiska skadan för SAH uppgår således i vart fall till 318 114 kr 50 öre.

L.P.: Hon är mor och god man till K.P. K.P. är autistisk, självdestruktiv, utåtagerande och lider av en utvecklingsstörning. Han är och har varit i behov av olika vårdinsatser under hela sin uppväxt. A.H och F.N. vårdade K.P. under lång tid i Finspångs kommuns och Norrköpings kommuns regi.

Vården som K.P. fick genom Finspångs kommun fungerade inte bra. På rekommendation av en bekant tog hon därför kontakt med SAH genom A.G. En viktig förutsättning för att hon anlidade SAH för vårduppdraget var att hon själv fick möjlighet att bestämma assistanspersonal. Uppdragsavtalet med SAH ingick hon den 17 december 2004, efter att ha sagt upp avtalet med Finspångs kommun. Hon tillfrågade A.H. och F.N. om de ville arbeta med vården av K.P. i annan regi när denne flyttade till eget boende. A.H. befullmäktigades av henne att sköta myndighetskontakter samt administrativa göromål eftersom hon själv mådde psykiskt dåligt. A.H. fick fullmakten före det att uppdragsavtalet med SAH hade ingåtts. SAH var inledningsvis tveksamt till att överta ansvaret för vården av K.P. om inte antalet assistanstimmar denne hade tillgång till utökades. Genom A.H:s försorg gjordes en ansökan därom hos Försäkringskassan. A.H. och F.N. anställdes som assistanspersonal av SAH eftersom hon valde dem. Samarbetet mellan henne och SAH fungerade till en början bra. Hon kände dock efter ett tag att det var svårt att få kontakt med SAH. Därutöver sköttes i princip allt praktiskt arbete inom personalgruppen, varför SAH i praktiken enbart fungerade som löneutbetalare. Avtalet med BAH undertecknade hon den 28 juli 2005. Hon hade ingen vetskap om att A.H. och F.N. hade registrerat BAH i maj 2005. Detta kom till hennes kännedom när A.H. och F.N. sade att de skulle lämna sina anställningar hos SAH, vilket hon tror inträffade någon gång under juli 2005. Hon frågade A.H. och F.N. om det fanns möjlighet att placera vården av K.P. hos dem istället. Hon ansåg att det var viktigt för K.P. att A.H. och F.N. skulle fortsätta med vården. Hon ville inte utsätta K.P. för de påfrestningar som en personalförändring skulle medföra. A.H. och F.N. avböjde till en början erbjudandet. Efter flera förfrågningar erbjöd sig dock A.H. och F.N. till slut att åta sig vårduppdraget, varpå avtalet därom skrevs. Detta inträffade ett par dagar före det att hon sade upp uppdragsavtalet med SAH. Hon hade dessförinnan sökt efter alternativa vårdgivare. Hon funderade också om hon själv kanske skulle ta över vården av K.P. Om A.H. och F.N. inte hade åtagit sig uppdraget hade hon sannolikt ändå sagt upp avtalet med SAH. Hon ville ha en vårdgivare med etablering nära Finspång och som var lätt att komma i kontakt med. Hon ville inte att K.P. skulle vara kvar som kund hos SAH då personkemin mellan henne och bolaget inte stämde. Det var inte A.H. och F.N. som tog initiativet till att förmå henne att säga upp avtalet med SAH. Beslutet från Försäkringskassan angående beviljade assistanstimmar för K.P. skickades till henne i egenskap av god man samt till K.P:s bostad. Hon fick inte några instruktioner från SAH att hemlighålla beslutet och antalet beviljade assistanstimmar. Hon sade upp avtalet med SAH att upphöra den 1 september 2005, kort efter det att avtalet med BAH ingicks. Anledningen till detta var att hon ville ingå ett nytt avtal innan hon sade upp avtalet med SAH. Detta för att undvika att K.P. vid någon tidpunkt skulle stå utan vård. A.H. och F.N. eftersatte inte på något sätt arbetet med K.P. när de var anställda hos SAH.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten inleder med bedömningen av på vilket sätt F.N. varit anställd av SAH och huruvida det kan ha någon inverkan på dennes eventuella ansvar

enligt lagen om företagshemligheter (FHL) eller för brott mot lojalitetsplikten. F.N. har uppgett att han påbörjade sin anställning hos SAH i mars 2005. Anställningen avslutades ostridigt vid samma tidpunkt som BAH tog över vården av K.P., dvs. den 1 september 2005. F.N. har uppgett att något skriftligt avtal aldrig skrevs mellan honom och SAH och att han uppfattat att han endast varit timanställd. Han har dock arbetat efter ett upprättat schema och erhållit månadslön. Vilken anställningsform som tillämpas för en anställd har störst betydelse för tillämpning av lagen om anställningsskydd (LAS) och då främst reglerna kring uppsägning, turordning m.m. Det är ostridigt att F.N., anställd av SAH, arbetat som personlig assistent för K.P. under cirka fem månaders tid. Han har under huvuddelen av tiden arbetat heltid och uppburit månadslön och måste således ha betraktat sig själv som anställd på samma sätt som SAH gjort. Något undantag för F.N., vad avser ansvar enligt bestämmelserna i FHL eller enligt principerna om lojalitetsplikt, kan under sådana förhållanden inte anses föreligga. Vilken anställningsform F.N. arbetat under är således irrelevant för bedömningen av frågorna i detta mål, varför tingsrätten inte vidare behandlar frågan. Tingsrätten återkommer dock nedan till frågan om F.N. kan anses ha varit bunden av det i målet aktuella kollektivavtalet.

A.H. har ostridigt varit anställd på heltid av SAH från den 1 januari 2005. Hennes anställning har upphört den 31 augusti 2005 efter att hon sagt upp sig någon gång under sommaren samma år. Enligt SAH har bolaget mottagit en skriftlig uppsägning från A.H. den 4 augusti 2005 men har inte fört uppgiften i bevis. Uppgiften har inte bekräftats av A.H. som uppgett att hon sagt upp sig under sommaren 2005, varför det får anses oklart när i tiden hon sagt upp sig från anställningen. Det är ostridigt mellan parterna att A.H. varit bunden av det i målet aktuella kollektivavtalet.

Tingsrätten övergår till att bedöma frågan om A.H., F.N. och BAH ådragit sig skadeståndsskyldighet på grund av nyttjande m.m. av företagshemligheter.

Företagshemligheter

Med företagshemlighet avses enligt 1 § första stycket lagen om företagshemligheter (FHL) sådan information om affärs- och driftsförhållanden i en näringsidkares rörelse som näringsidkaren håller hemlig och vars röjande är ägnat att medföra skada för honom i konkurrenshänseende. Begreppet information fungerar som en neutral samlingsbeteckning för uppgifter, kunskaper och vetande av vilket slag som helst. Det kan röra sig om information som dokumenterats i någon form, exempelvis i skrift eller om rena minneskunskaper eller vetande hos en enskild person. Informationen skall, för att kunna utgöra en företagshemlighet, röra affärs- och driftsförhållanden i en näringsidkares rörelse. En gräns måste således dras mellan sådan information om affärs- och driftsförhållanden som finns i näringsidkarens rörelse och vad som kan klassas som personlig skicklighet, erfarenhet och kunskap hos någon som är anställd i näringsverksamheten (se prop 1987/88:155 s. 34 f). Av 2 § FHL framgår att lagens bestämmelser endast avser obehöriga angrepp på företagshemligheter. Enligt 7 § FHL skall en arbetstagare som uppsåtligen

eller av oaktsamhet utnyttjar eller röjer en företagshemlighet hos arbetsgivaren som han fått del av i sin anställning under sådana förhållanden att han insåg eller borde ha insett att han inte fick avslöja den, ersätta den skada som uppkommer genom hans förfarande. Har förfarandet ägt rum sedan anställningen upphört tillämpas vad som ovan nämnts endast om det finns synnerliga skäl.

Är SAH:s kundregister och information om antalet assistanstimmar som K.P. haft rätt att utnyttja att anse som företagshemligheter?

Ett företags kundregister har i praxis ansetts utgöra sådan information som avses i FHL (se bl.a AD 1998 nr 80 och AD 2003 nr 21). Information om K.P:s person är, enligt tingsrättens bedömning av sådan karaktär att den i och för sig kan utgöra företagshemligheter enligt FHL. SAH har gjort gällande att också det antal assistanstimmar K.P. beviljats är att betrakta som företagshemlighet. SAH har därvid anfört att informationen om antalet beviljade assistanstimmar utgör det ekonomiska värdet för bolagets respektive kund och att bolaget haft för avsikt att hemlighålla informationen. Av förarbetena till FHL framgår att inte bara kommersiella uppgifter om enskilda affärshändelser utan också information om affärshändelser av mer allmänt slag, såsom marknadsplaneringar och prissättningskalkyler kan utgöra företagshemligheter (a. prop. sid. 35). Av utredningen har framgått att antalet assistanstimmar är individuellt för respektive kund utefter vad Försäkringskassan beslutar samt att det råder sekretess kring uppgifterna till förmån för den enskilde. Antalet assistanstimmar K.P. beviljats har således inte varit allmänt känd och har kommit att utgöra en uppgift i SAH:s näringsverksamhet genom K.P:s medgivande. Vid sådana förhållanden är informationen att anse som för SAH företagsspecifik och kan således omfattas av skyddet i FHL.

En särskild fråga som uppkommer i målet är huruvida A.H. och F.N. tagit del av informationen om K.P:s person och det antal assistanstimmar denne beviljats i sina respektive anställningar hos SAH. A.H. och F.N. har invänt att de redan före sina anställningar haft stor kännedom om K.P:s person och behov samt det faktum att han beviljats assistanstimmar, ett förhållande som utgjort en förutsättning även för deras tidigare anställningar som personliga assistenter. Det står vidare klart i målet att A.H., när hon i december 2004 med stöd av fullmakt från denne bistod K.P. med att ansöka om ytterligare timmar ostridigt, inte var anställd av SAH. Tingsrätten finner i denna del anledning att, före det finns skäl att ta slutlig ställning till huruvida informationen är att anse som företagshemligheter, först bedöma huruvida A.H. och F.N. kan anses ha utnyttjat eller röjt informationen som sådan.

Har A.H. och F.N. tagit, röjt och utnyttjat företagsspecifik information samt har BAH utnyttjat informationen?

SAH har i första hand gjort gällande att A.H. och F.N. obehörigen röjt och utnyttjat SAH:s företagshemligheter då de registrerat handelsbolaget den 11 maj 2005. SAH gör, som tingsrätten uppfattar det, således gällande att A.H. och F.N. redan vid den tidpunkten haft för avsikt att överta K.P. som kund i handelsbolaget, något A.H. och F.N. bestritt. Av bolagets registreringsbevis framgår att bolaget avsett att bedriva serviceverksamhet

inom social omsorg. Av den övriga utredningen har annat inte framkommit än att syftet med verksamheten då bolaget registrerades var att bedriva försöksverksamhet med korttidsavlastning för föräldrar med barn med ADHD och DAMP på sätt F.N. uppgett. Såvitt är utrett har bolaget under tiden från registreringen och fram till den 1 september 2005 enbart bedrivit den av F.N. angivna verksamheten. Enligt tingsrättens bedömning kan bedrivandet av verksamheten inte anses på något sätt hänförlig till, eller baserad på, de för SAH företagsspecifika uppgifterna om K.P. Att handelsbolaget registrerats i tiden kort efter det att Försäkringskassan beslutat bevilja K.P. ytterligare assistanstimmar, ett beslut A.H. tagit del av, kan inte ensamt läggas till grund för påståendet att A.H. och F.N. registrerat handelsbolaget med syfte att överta K.P. som kund. SAH har således inte förmått visa att A.H. och/eller F.N. vid tidpunkten för registreringen av bolaget haft för avsikt att genom detsamma överta K.P. som kund eller att de vid tidpunkten röjt eller utnyttjat för SAH företagsspecifika uppgifter. Tingsrätten återkommer i det följande till bedömningen huruvida verksamheten som bedrivits i handelsbolaget före den 1 september 2005 kan anses ha varit med SAH konkurrerande.

SAH har anfört att A.H. och F.N. i vart fall röjt och utnyttjat företagshemligheter då de genom BAH ingått avtalet med K.P. om att överta vården om densamme. Tingsrätten konstaterar att antalet assistanstimmar K.P. haft till sitt förfogande likväl som detaljer om hans person, särskilda behov m.m. varit information tillgänglig för såväl honom själv, L.P. och A.H. Detta bl.a. genom Försäkringskassans beslut. Tingsrätten har ovan konstaterat att informationen som sådan kan vara att anse som företagshemligheter i SAH:s verksamhet, bl.a. då information om antalet assistanstimmar K.P. beviljats omfattas av sekretess till förmån för honom själv. K.P. och L.P. har dock fritt disponerat över informationen som sådan. Tingsrätten finner att det genom utredningen i målet inte framkommit annat än att det varit L.P. som vänt sig till A.H. och F.N. med förfrågan om de kunde åta sig den fortsatta vården av K.P., inte tvärtom. Mot bakgrund av att L.P., som god man för K.P. fritt kunnat disponera över informationen är det således inte visat att något obehörigt utnyttjande eller röjande av information avseende K.P. förekommit genom vare sig A.H:s eller F.N:s agerande under pågående anställning. BAH kan vid sådana förhållanden heller inte anses ha utnyttjat informationen.

SAH har således inte förmått visa att något obehörigt förfarande med för SAH företagsspecifik information från svarandenas sida förekommit under pågående anställning. Eftersom det inte har åberopats några sådana omständigheter som kan bedömas utgöra synnerliga skäl, saknas skäl att bedöma huruvida något obehörigt förfarande med informationen förekommit efter det att anställningarna upphört.

Då något obehörigt förfarande med uppgifterna inte kunnat visas saknas anledning att ta slutlig ställning till huruvida uppgifterna som sådana är att anse som företagshemligheter.

SAH:s yrkanden i den nu avsedda delen av målet kan således inte vinna bifall på den grunden att A.H., F.N. och BAH röjt eller utnyttjat för SAH företagsspecifik information under eller efter pågående anställning.

Har A.H. och F.N. brutit mot lojalitetsplikten?

När det gäller frågan om A.H. och F.N. har åsidosatt sin lojalitetsplikt gentemot SAH gör tingsrätten följande bedömning.

Arbetsdomstolen har angående den allmänna lojalitetsplikten som gäller för en anställd i ett flertal domar uttalat att det är oomtvistligt att den anställda på ett allvarligt sätt bryter mot det lojalitetskrav som följer av anställningsavtalet om han medan anställningen består driver med arbetsgivaren konkurrerande verksamhet. Verksamhet ses som med arbetsgivaren konkurrerande om den är ägnad att tillfoga arbetsgivaren en inte obetydlig skada eller eljest sker under sådana förhållanden att den bör uppfattas som illojal (se bl.a. AD 1977 nr 118, AD 1980 nr 82, AD 1998 nr 80 och AD 2003 nr 21). Bedömningen av om en anställd överträtt konkurrensförbudet bör, liksom i anställningsskyddstvister, göras med beaktande av de särskilda omständigheterna i det enskilda fallet (se AD 1977 nr 188 och AD 2003 nr 21).

SAH har särskilt åberopat följande bestämmelser i kollektivavtal till stöd för att A.H. och F.N. handlat illojalt mot bolaget. *Allmänna förhållningsregler § 2 mom 1, Förtroende och tystnadsplikt.* Förtroendet mellan arbetsgivare och assistent grundar sig på ömsesidig lojalitet och ömsesidigt förtroende. Assistent skall under sin anställning, likväl som efter anställningens upphörande, iakttaga diskretion rörande arbetsgivarens verksamhet/brukarens angelägenheter samt iakttaga tystnadsplikt beträffande uppgifter om enskilda personer som assistenten till följd av sin anställning erhållit kännedom om och vars yppande kan vålla skada för enskild person eller närstående. *Mom 2, Bisyssla.* Assistent får ej inneha anställning, åtaga sig uppdrag eller bedriva verksamhet som kan inverka menligt på hans arbete hos arbetsgivaren. Om en personlig assistent avser att ta anställning, åtaga sig uppdrag eller bisyssla av mer omfattande slag, ska han därför först samråda med arbetsgivaren. *Mom 3, Konkurrerande verksamhet.* Assistent får ej utföra arbete eller direkt eller indirekt bedriva ekonomisk verksamhet som konkurrerar med arbetsgivarens.

Av de åberopade bestämmelserna framgår inte annat än att de innebär detsamma som vad i allmänhet följer av lojalitetsplikten i anställningsförhållanden, oavsett avtalsreglering. SAH har yrkat att F.N. förpliktas utge ekonomiskt skadestånd då han brutit i sin lojalitetsplikt mot SAH. Tingsrätten har tidigare konstaterat att F.N. är bunden av den allmänna lojalitetsplikt som följer av hans anställning hos SAH. I den mån en arbetstagare befinns ha brutit i sin lojalitetsplikt bestäms skadeståndsskyldigheten i enlighet med allmänna skadeståndsrättsliga principer. Har en arbetstagare brutit mot lojalitetsplikten genom att underlåta att rapportera för arbetsgivaren viktiga händelser är skadeståndslagen tillämplig (jfr AD 2003 nr 21). På förekommen anledning saknas således skäl

att pröva huruvida F.N. utöver den lojalitetsplikt som följt av anställningen även varit bunden av reglerna i det i målet aktuella kollektivavtalet.

SAH har gjort gällande att A.H. och F.N. bedrivit med SAH konkurrerande verksamhet under deras pågående anställningar och därmed brustit i sin lojalitetsplikt, i första hand genom att registrera handelsbolaget den 11 maj 2005 och i andra hand genom att ingå avtal med L.P. om vård av K.P. den 28 juli 2005. Tingsrätten har uppfattat SAH:s talan på så sätt att bolaget gör gällande att A.H. och F.N. utöver att ingå det nämnda avtalet agerat illojalt dels då de registrerat handelsbolaget med avsikt att överta K.P. som kund (jfr ovan), dels bedrivit med SAH konkurrerande verksamhet i handelsbolaget under sommaren 2005. Tingsrätten behandlar först frågan om A.H. och F.N. kan anses ha bedrivit med SAH konkurrerande verksamhet genom verksamheten bedrivna i handelsbolaget under sommaren 2005.

Verksamhet i handelsbolaget under tiden 11 maj till 1 september 2005

SAH har gjort gällande att bolaget lidit ekonomisk skada av att A.H. och F.N., under pågående anställningar, genom BAH bedrivit verksamhet som SAH skulle ha kunnat bedriva och att de därigenom har brustit i sin lojalitetsplikt. Som tingsrätten ovan konstaterat har utredningen i målet visat att BAH, från det att bolaget registrerades och fram till den 1 september 2005, bedrivit försöksverksamhet med korttidsavlastning för föräldrar till barn med ADHD och DAMP på uppdrag av Norrköpings kommun. SAH har gjort gällande att verksamheten varit med bolaget konkurrerande och att SAH skulle ha kunnat åta sig uppdraget om det tillfrågats. Det har inte gjorts gällande att A.H. och/eller F.N. misskött sitt arbete som assistenter för K.P. genom att åta sig andra uppdrag. Av de uppgifter främst F.N. lämnat har framgått att det aktuella uppdraget varit av ringa omfattning samt medfört en blygsam ersättning för BAH. Uppdraget har utförts under A.H:s och F.N:s fritid och SAH har inte visat att vare sig syftet med verksamheten eller den faktiska verksamheten varit med bolaget direkt konkurrerande. Sammantaget finner tingsrätten att den verksamhet som A.H. och F.N. genom BAH bedrivit från det att bolaget registrerades den 11 maj 2005 och fram till den 1 september 2005 inte varit av sådan karaktär att de därigenom brustit i sin lojalitetsplikt gentemot SAH. Det kan även ifrågasättas om SAH över huvud taget lidit någon skada på grund av den bedrivna verksamheten.

Verksamhet hänförlig till K.P. som kund

Det är ostridigt i målet att BAH efter det att A.H:s och F.N:s anställningar hos SAH upphört bedrivit samma form av verksamhet som SAH med SAH:s tidigare kund K.P. Verksamheten har, sedan anställningarna upphört, varit och är alltjämt med SAH konkurrerande. Det är vidare ostridigt i målet att mellan BAH, företrätt av A.H. och F.N., och K.P., företrädd av L.P., har ingåtts ett avtal den 28 juli 2005 om övertagande av vården av K.P. Avtalet har träffats under tid då A.H. och F.N. alltjämt varit anställda av SAH. Frågan är således om A.H. och F.N. därigenom kan anses ha bedrivit eller planerat verksamheten under pågående anställningar på ett sådant sätt att de anses ha brustit i lojalitetsplikten mot SAH.

Det står klart i målet att det direkta syftet med avtalet den 28 juli 2005 har varit att BAH skulle överta vården av K.P. per den 1 september 2005. A.H. och F.N. måste ha varit medvetna om att den planerade verksamheten skulle komma att konkurrera med deras arbetsgivares verksamhet. A.H. och F.N. har inväntat att även om avtalet ingicks under pågående anställningar har någon ekonomisk aktivitet inte förekommit i handelsbolaget förrän efter det att anställningarna upphört samt att deras agerande således inte har varit illojalt. Arbetsdomstolen har i mål rörande frågan om saklig grund för avskedande uttalat att inte endast konkurrerande verksamhet utan även planer på att starta sådan verksamhet kan, under vissa omständigheter, betraktas som sådant illojalt beteende som gör att arbetsgivaren anses ha rätt att skilja en arbetstagare från dennes anställning (jfr. AD 1982 nr 42 och AD 1993 nr 12). Avgörande för bedömningen av om arbetstagarna i de nämnda målen förfarit illojalt har bl.a. varit huruvida agerandet orsakat arbetsgivaren skada. Enbart det förhållandet att någon ekonomisk aktivitet inte förekommit i BAH före den 1 september 2005 medför således inte att det skulle vara uteslutet att det förelegat en konkurrenssituation sedan avtalet av den 28 juli 2005.

SAH har gjort gällande att bolaget lidit ekonomisk skada genom att A.H:s och F.N:s agerande förorsakat att bolaget förlorat K.P. som kund. Avgörande för bedömningen av inträffad skada är huruvida SAH visat att K.P., oberoende av avtalet med BAH och övriga åtgärder A.H. och F.N. vidtagit, skulle ha kvarblivit som kund hos bolaget. Mot bakgrund av de uppgifter L.P. lämnat i målet får det anses som mindre troligt att K.P. skulle ha kvarblivit som kund hos SAH under någon längre tid efter sommaren 2005. Mot bakgrund av de uppgifter L.P. lämnat är annat inte visat än att denna haft för avsikt att byta vårdgivare till ett företag lokaliserat närmare K.P:s hemort, eller att åta sig vårdansvaret själv. L.P. har vidare uppgett att bytet av vårdgivare gjordes på hennes och inte A.H:s och F.N:s initiativ. Det kan således hållas för troligt att K.P. skulle ha kommit att bryta vårdavtalet med SAH oberoende av A.H:s och F.N:s agerande. Det anförda medför att SAH inte förmått visa att det föreligger ett sådant orsakssamband mellan A.H:s och F.N:s agerande och den skada SAH påstått sig ha lidit därav att agerandet som sådant bör betraktas som illojalt. A.H:s och F.N:s agerande kan heller inte i övrigt anses så illojalt att de kan anses ha brutit mot lojalitetsplikten. Då SAH inte förmått visa att det föreligger ett samband mellan A.H:s och F.N:s agerande och det av bolaget påstådda ekonomiska bortfallet, saknas skäl att bedöma huruvida A.H. och F.N. haft sådana särskilda förtroendeställningar hos SAH som bolaget påstått. Sammantaget finner tingsrätten inte visat att A.H:s och F.N:s agerande varit ägnat att tillfoga arbetsgivaren skada eller i övrigt skett under sådana förhållanden att den bör uppfattas som i sådan grad illojal att A.H. och F.N. anses ha brutit i sin lojalitetsplikt. SAH:s yrkande om ekonomiskt skadestånd riktat mot A.H. och F.N. på grund av brott mot lojalitetsplikten kan under sådana förhållanden inte på denna grund vinna bifall.

Har A.H. och F.N. brutit i sin rapporteringsskyldighet?

SAH har gjort gällande att A.H. och F.N. under alla förhållanden förfarit illojalt mot bolaget då de underlåtit att rapportera om avtalet mellan BAH och L.P. SAH har inte närmare, mer än påståendet att beteendet varit illojalt,

anfört på vilket sätt A.H:s och F.N:s eventuella underlåtenhet att rapportera om avtalet skulle ha orsakat SAH skada. Tingsrätten gör dock under alla förhållanden den bedömningen att utredningen inte ger något stöd för att det finns ett sådant samband mellan A.H:s och F.N:s underlåtenhet att omedelbart rapportera om BAH:s avtal med K.P. och det ekonomiska bortfall SAH påstått sig ha lidit av att BAH övertagit vården av K.P. att de kan åläggas någon skyldighet att ersätta påstådd skada. I vart fall föreligger inte synnerliga skäl. SAH:s yrkande om ekonomiskt skadestånd kan därför inte heller på den grunden bifallas.

Bör A.H. förpliktas utge allmänt skadestånd enligt MBL?

Av 54 och 55 §§ MBL framgår att allmänt skadestånd utgår vid brott mot MBL eller kollektivavtal. Avsikten med det allmänna skadeståndet är att inskräpa betydelsen av att de arbetsrättsliga reglerna följs och att lämna motparten ersättning för den kränkning vederbörande utsatts för genom lag- eller avtalsbrott (se Holke, Olauson, Medbestämmandelagen med kommentar, 2008, sid 357). För att allmänt skadestånd skall utgå krävs således att en part, i det här fallet arbetstägaren, brutit mot kollektivavtal.

Såsom konstaterats ovan har det i målet inte framgått att bestämmelserna i kollektivavtalet skulle innebära annat än vad som i allmänhet följer av lojalitetsplikten i anställningsförhållanden, oavsett avtalsreglering. Tingsrätten har ovan funnit att A.H. inte kan anses ha brutit i den lojalitetsplikt som följt av hennes anställningsavtal. Mot bakgrund av tingsrättens därvid gjorda bedömning kan A.H. inte heller anses ha gjort sig skyldig till brott mot kollektivavtalet, varför SAH inte är berättigat till allmänt skadestånd. Talan i den delen skall ogillas.

Sammanfattande bedömning

Tingsrätten har funnit att SAH inte förmått visa att vare sig A.H., F.N. eller Bråvikens Assistans & Handikapps-service AB utnyttjat företagshemligheter eller brutit i den lojalitetsplikt som gällt enligt anställnings- och/eller kollektivavtal. Käromålet skall därför ogillas i sin helhet.

Rättegångskostnader

Vid denna utgång skall Svensk Assistans och Handikapps-service AB ersätta Bråvikens Assistans & Handikapps-service AB:s, A.H:s och F.N:s rättegångskostnader på sätt framgår av domslutet. Beloppet har, såsom Svensk Assistans och Handikapps-service AB får förstås, vitsordats vid full framgång för svarandena.

DOMSLUT

1. Käromålet ogillas.
2. Svensk Assistans och Handikapps-service AB förpliktas utge ersättning för Bråvikens Assistans & Handikapps-service AB:s rättegångskostnader med

femtiofemtusen (55 000) kronor, avseende ombudsarvode, jämte ränta på beloppet enligt 6 § räntelagen från denna dag till dess betalning sker.

3. Svensk Assistans och Handikappservice AB förpliktas utge ersättning för A.H:s rättegångskostnader med etthundratusen (100 000) kronor, varav 80 000 kr avser ombudsarvode och 20 000 kr mervärdesskatt, jämte ränta på beloppet enligt 6 § räntelagen från denna dag till dess betalning sker.

4. Svensk Assistans och Handikappservice AB förpliktas utge ersättning för F.N:s rättegångskostnader med etthundratusen (100 000) kronor, varav 80 000 kr avser ombudsarvode och 20 000 kr mervärdesskatt, jämte ränta på beloppet enligt 6 § räntelagen från denna dag till dess betalning sker.